

Redegjørelse fra stortingspresidenten om Stortingets byggeprosjekter. Stortinget 06.03.2018

(MED FORBEHOLD OM ENDRINGER UNDER FREMFØRELSEN)

Stortingets presidentskap avholdt i forrige uke et møte med finanskomiteen og de parlamentariske lederne. Jeg ble der bedt om å holde en redegjørelse for Stortinget om de pågående byggeprosjektene, og har selvfølgelig sagt meg villig til å gjøre det.

Dette er det tredje presidentskapet som behandler saker som gjelder Stortingets byggeprosjekter. De to foregående presidentskap har tatt de overordnede beslutningene om igangsetting og omfang av Stortingets byggeprosjekter. De fem visepresidentene i det nåværende presidentskapet tiltrådte sine verv i oktober 2017. Disse har følgelig ikke medvirket ved de foregående presidentskapenes behandling av byggeprosjektene, men tar selvsagt ansvar for behandlingen av prosjektene i dette presidentskapets funksjonstid.

Byggeprosjektet vil med den siste kostnadsøkningen som nå er varslet, ha gjennomgått tre større økninger i kostnadsrammen. Det er sterkt beklagelig, og prosjektet har hatt en utvikling som vi alle er svært bekymret for. Særlig er den siste økningen urovekkende og vanskelig å forstå, siden den kommer så kort tid etter budsjettbehandlingen rett før jul.

Jeg vil gjøre grundig rede for den dramatiske utviklingen i kostnadsbildet den senere tid, både hva som har skjedd og hvorfor. Dette inkluderer presidentskapets rolle og ansvar.

Den 20. juni i fjor behandlet Stortinget Riksrevisjonens rapport om gjennomgang av byggeprosjektet. Hovedformålet med redegjørelsen i dag er å gi en forklaring på kostnadsutviklingen etter dette tidspunktet. Før jeg går nærmere inn på det, vil jeg likevel gi en oversikt over byggeprosjektet i et noe lengre tidsperspektiv. Det tror jeg er nyttig som bakgrunn for det jeg skal si om den siste kostnadsøkningen.

Rehabilitering av Prinsens gate 26 var nødvendig av flere grunner. Bygget hadde et stort behov for oppgradering av alle tekniske anlegg. Dette omfattet ventilasjon, varme, kjøling, sanitæranlegg, elkraft og tele. Videre hadde bygget svært mangelfull brannteknisk tilstand, trebjelkelagene hadde til dels store deformasjoner og bygget hadde store skader fra svelling av alunskifer i grunnen.

Bombeangrepet mot regjeringskvartalet 22. juli 2011 førte til både tragiske tap av menneskeliv og meget omfattende skader på flere bygninger. De risikoanalysene Stortinget gjorde i ettertid av angrepet, viste at Stortingets bygningsmasse hadde stort behov for oppgradering med tanke på sikkerhet. Dette er bygg som nødvendigvis må ivareta en høy grad av sikkerhet, og det får store konsekvenser for kostnadsbildet.

Det ble innledningsvis vurdert to alternativer for rehabilitering av Prinsens gate 26. Det ene alternativet var å beholde den innvendige strukturen med etasjeskiller

og bærekonstruksjoner. Det andre var å rive bygget, for deretter å oppføre en helt ny bygning.

Prinsens gate 26 ligger i et område som er regulert for bevaring. Det innebærer at det nåværende eksteriøret ikke skal endres uten tillatelse fra antikvariske myndigheter. Stortingets administrasjon har jevnlig dialog med Riksantikvaren ved vedlikehold og endringer av Stortingets bygninger. Det var det også i utredningsfasen for Prinsens gate 26, hvor det spesielt ble drøftet hvilke elementer i bygget som skulle vernes.

På bakgrunn av denne dialogen besluttet det daværende presidentskapet å beholde byggets historiske fasade. Det er av flere blitt gjort et poeng av at dette ikke fulgte av et pålegg fra antikvariske myndigheter. Det ble imidlertid ikke satt på spissen, ettersom Riksantikvaren ga så klare råd om at fasaden burde bevares. Enhver annen gårdeier i Oslo ville sannsynligvis ha blitt pålagt å bevare en tilsvarende fasade. De antikvariske myndigheter har vært tilbakeholdne med å gi pålegg overfor

Stortinget, men det blir feil om landets nasjonalforsamling skal utnytte en slik særstilling i spørsmål om bevaring av antikvariske verdier.

Konklusjonen ble at man valgte en løsning som gikk ut på å rive bygget innvendig og bygge det opp igjen innenfor den eksisterende fasaden. Dette var den beste løsningen for å kunne sikre bygget på den mest forsvarlige måten. Denne løsningen gjorde det også mulig å øke antallet kontorplasser fra ca. 100 til ca. 180, og få et mer funksjonelt bygg tilpasset Stortingets behov.

For å få en permanent løsning på problemet med svelling, var det nødvendig å ta ut en større mengde alunskiifer under bygget. Dette gjorde det også mulig å få en ny kjelleretasje som kan brukes til nødvendige tekniske installasjoner.

I januar 2013 besluttet det daværende presidentskapet å inkludere et nytt post- og varemottak i prosjektet, plassert under Wessels plass. Risikoanalysen etter

22. juli 2011 hadde avdekket sårbarhet rundt Stortingets varelevering, og det ble anbefalt å etablere et nytt varemottak. Det nye anlegget ville gjøre det mulig å kontrollere varer og kjøretøy på en effektiv og sikker måte, samt å skille vare- og persontrafikk.

Det ble utredet ulike alternative løsninger for tilkomst til post- og varemottaket. Dagens post- og varemottak er lokalisert i tilknytning til garasjeanlegget, og dette har bare én inn- og utkjøring. Sikkerhetshensyn tilsa at det var behov for en alternativ utkjøring fra stortingsgarasjen. Dette ble påpekt i en risiko- og sårbarhetsanalyse i kjølvannet av hendelsene 22. juli 2011, utført av en gruppe med deltakere fra blant annet Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Politiets sikkerhetstjeneste, Statsbygg og Forsvarsbygg.

Etter en prosess med Oslo kommune ble det besluttet å etablere tilførselstunnel til post- og varemottaket under Nedre Vollgate, med innkjøring fra Rådhusgata. Det var enighet om at dette funksjons- og sikkerhetsmessig var

det beste alternativet. Det ble i denne vurderingen tatt hensyn til bymiljøet, trafikkmønster og sikkerhet for Stortinget og naboer, herunder skadeomfang ved en eventuell detonasjon av sprengstoff i forbindelse med forkontrollen ved innkjøring.

Første totalramme for byggeprosjektet ble behandlet av Stortinget høsten 2014, i forbindelse med budsjettet for 2015. Det ble da vedtatt en kostnadsramme på 1,137 milliarder kroner.

Senere er kostnadsrammen blitt økt til 1,442 milliarder kroner i budsjettet for 2016, og deretter til 1,8 milliarder kroner i budsjettet for 2017, som ble vedtatt høsten 2016.

I desember 2017 ble den prisjusterte kostnadsrammen på 1,838 milliarder kroner fastholdt i budsjettet for 2018, men det har altså allerede vist seg at denne rammen ikke vil holde. Det er åpenbart grunn til å spørre hvordan det kan være mulig.

Før jeg går inn på det, vil jeg understreke at det dreier seg om et usedvanlig komplisert byggeprosjekt som åpenbart er blitt undervurdert både av oss som byggherre og av Multiconsult som prosjekterende.

Det å bygge et helt nytt bygg innenfor en bevaringsverdig fasade fra 1800-tallet og grave ut en ekstra etasje under denne, har gitt store tekniske utfordringer. I tillegg er det tale om et stort anlegg ved et kollektivknutepunkt i Oslo sentrum. Det er mye infrastruktur i grunnen, som det også er oppdaget større utfordringer med underveis i prosjektet.

Byggeprosjektets kompleksitet er blitt kraftig forverret ved at det firma som er engasjert som prosjekterende - Multiconsult - har levert tegninger og annet arbeidsgrunnlag for utførende entreprenører som har vært av svært dårlig kvalitet. Mest alvorlig er de omfattende manglene i entreprisegrunnlaget. Det har ført til omfattende merarbeid og en voldsom økning av

entreprisekostnadene. Dette forklarer en vesentlig andel av de økte kostnadene i prosjektet.

Det har også gjort at prosjektet har hatt en uvanlig og uheldig utvikling av risikoprofilen. Gjenstående usikkerhet skulle normalt ha avtatt til det minimale så sent i prosjektet som vi er nå. Det er imidlertid fortsatt stor usikkerhet i prosjektet, noe jeg skal komme tilbake til.

Som kjent har vi valgt å gå til det uvanlige og dramatiske skritt å saksøke Multiconsult for mangelfulle og forsinkede leveranser som prosjekterende. Det foreløpige kravet i stevningen er på inntil 125 millioner kroner, men i lys av den senere utviklingen vil det bli vurdert å øke dette kravet betraktelig. Jeg nevner for ordens skyld at den erstatning eller tilbakebetaling som vi eventuelt oppnår i saken mot Multiconsult ikke er hensyntatt i vurderingen av prosjektets økonomi.

Det er klart at det i dette prosjektet også er mye vi som byggherre burde gjort annerledes. Store deler av kostnadene hadde vært nødvendige også om det hadde vært riktig prosjektert fra starten av. Men det er ingen tvil om at de totale kostnadene i prosjektet har blitt vesentlig større på grunn av de betydelige manglene i Multiconsults leveranse.

Riksrevisjonens gjennomgang av byggeprosjektet viste som kjent at det er grunn til å ta omfattende selvkritikk når det gjelder hvordan vi som byggherre har håndtert prosjektet. Det ga jeg også uttrykk for da Riksrevisjonens rapport ble behandlet i Stortinget i juni i fjor.

Den viktigste lærdommen er at Stortinget ikke bør håndtere slike byggeprosjekter i fremtiden selv. En arbeidsgruppe oppnevnt av presidentskapet har som kjent anbefalt at Statsbygg bør være byggherre for Stortinget i fremtidige større byggeprosjekter. Det er en anbefaling presidentskapet kommer til å følge opp.

Jeg vil også fremheve at denne arbeidsgruppen har anbefalt at Stortinget får et regelverk for byggesaker som tilsvarende det som gjelder for staten for øvrig. Det betyr blant annet at vi pålegges samme krav til utredning og kvalitetssikring som ved store byggeprosjekter i regi av andre statlige virksomheter.

Arbeidsgruppen har også sett på hvordan denne typen saker kan få en bedre forankring i partigruppene og i Stortingets plenum, samt fremmet forslag til hvordan kontrollen med den administrative virksomheten i Stortinget kan styrkes.

Arbeidsgruppens rapport ble grundig drøftet på presidentskapets heldagsseminar i januar i år, og videre behandling av rapporten ble besluttet i presidentskapets møte 15. februar. Rapporten ble deretter sendt til orientering til partigruppene. Også i den videre oppfølgingen av dette arbeidet vil presidentskapet ha

dialog med stortingsgruppene, og det planlegges fremmet en egen sak om dette for Stortinget før sommeren.

Så til det som har foranlediget denne redegjørelsen. Hvorfor har det på så kort tid blitt nødvendig med en ny økning av kostnadsrammen, og hvordan har beløpet blitt så stort? For å svare på det, er det nødvendig å se på hva som har skjedd med kostnadsbildet siden juni i fjor og frem til i dag.

Prosjektet foretok i mai og juni 2017 en grundig gjennomgang av basiskalkylen og en ny usikkerhetsanalyse. Gjennomgangen viste at økonomien i prosjektet var presset, slik rapporter fra prosjektet allerede hadde antydnet. De økonomiske reservene var blitt vesentlig redusert i de forutgående månedene, og det ville være nødvendig å iverksette kostnadsreduserende tiltak for å holde seg innenfor kostnadsrammen på 1,838 milliarder.

Det ble imidlertid identifisert kostnadsreduserende tiltak på totalt 75 millioner kroner, noe som gjorde at

man holdt fast på kostnadsrammen. De kostnadsreduserende tiltakene ble besluttet av presidentskapet i møte 7. august 2017.

Prosjektet hadde da tilgjengelige reserver på ca. 10 prosent målt mot gjenværende produksjon. Den økonomiske situasjonen ble vurdert å være presset, men under kontroll. Det var sentralt i denne vurderingen at Multiconsult på dette tidspunktet garanterte at alle tegninger skulle være ferdige innen kort tid, og at de antatt mest komplekse delene av prosjektet var avklart.

I september ble det siste møtet i det forrige presidentskapet avholdt. I dette møtet ble prosjektets månedsrapporter for juni og juli behandlet. Prosjektet orienterte da om arbeidet med de kostnadsreduserende tiltakene for å sikre at prosjektet skulle ha de nødvendige reserver i avslutningsfasen.

Innsparingen på 75 millioner kroner for å holde kostnadsrammen ble fortsatt vurdert som realistisk, og

prosjektrådet vurderte det som forsvarlig fortsatt å styre prosjektet innenfor gjeldende kostnadsramme.

Prosjektet har hatt jevnlige møter med Multiconsult. Etter krav fra Stortinget styrket Multiconsult i september 2017 arkitektgruppen med to nye arkitekter. Også Multiconsults tilstedeværelse på byggeplassen er styrket for raskere å løse saker som ikke var prosjektert ferdig.

Utover høsten 2017 viste det seg likevel at Multiconsult hadde mye gjenstående prosjektering, og det ble stadig levert nye og reviderte tegninger. Dette medførte at entreprenørene fortsatte å levere et stort antall varsler om avvik fra kontrakten og krevde endringsordrer for å gjennomføre arbeidene. Prosjektet så seg derfor nødt til å bruke mer av de avsatte reservene.

Det første møtet i det nye presidentskapet ble avholdt 9. oktober 2017. I møtet den 19. oktober ble det gitt en grundig orientering om status for byggeprosjektet.

Den 26. oktober behandlet det nye presidentskapet for første gang en månedsrapport fra prosjektet, dvs. september-rapporten. Det ble der rapportert at prosjektet styrte innenfor gjeldende kostnadsramme, men at prosjektets økonomi var under press og at det fortsatt var usikkerheter i prosjektet knyttet til gjenstående arbeider.

Utfordringene med levering av tegninger fra Multiconsult vedvarte utover høsten, og selskapet økte igjen timeprognosen for gjenstående prosjekteringsarbeid. Det bidro sterkt til den negative utviklingen i risikoprofilen, som jeg har vært inne på. På tross av fremdrift i byggeprosessen var det vedvarende høy usikkerhet i prosjektet.

I november var prosjektet, som tidligere, tema på de ukentlige møtene i presidentskapet. Et sentralt tema i denne perioden var arbeidet med søksmålet mot Multiconsult, der stevning ble inngitt 8. desember.

I presidentskapets møte 7. desember 2017 ble månedsrapporten for oktober behandlet. Det fremkom der at økonomien var ytterligere forverret, og at det meste av reservene var brukt opp. Presidentskapet understreket at kostnadsrammen skulle holdes. Prosjektrådet varslet at det - slik som allerede planlagt - ville foretas en ny gjennomgang av kalkylene og en ny usikkerhetsanalyse i desember/januar. Presidentskapet besluttet å invitere finanskomiteen og de parlamentariske lederne til et møte om prosjektet i etterkant av at ny kalkyle og usikkerhetsanalyse forelå.

Den 19. desember ble det gjennomført et møte i prosjektrådet med grunnlag i månedsrapporten for november. Prosjektet rapporterte da om antatt ytterligere økte kostnader og økt usikkerhet blant annet på grunn av et stort antall nye endringsvarsler.

Det fremgikk av november-rapporten at prosjektledelsen på grunn av de gjenstående usikkerhetene vurderte reservene

i prosjektet som ikke tilstrekkelige. Prosjektrådet var i møtet 19. desember omforent om at økonomiutviklingen var kritisk i forhold til kostnadsrammen. Det ble imidlertid besluttet at det var nødvendig for prosjektet å gjøre ferdig gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen før det ble gjort en ytterligere vurdering av økonomien i prosjektet.

Da jeg fra denne talerstolen dagen etterpå, dvs. den 20. desember, i debatten om Stortingets budsjett, ga uttrykk for at kostnadsrammen stod fast, var verken jeg eller andre medlemmer av presidentskapet kjent med møtet i prosjektrådet den 19. desember. Vi var heller ikke gjort kjent med månedsrapporten for november. Det er sterkt beklagelig at den oppdaterte og essensielle informasjonen om den økonomiske statusen i prosjektet ikke ble meddelt meg og resten av presidentskapet før innlegget mitt.

Dette gjelder selv om det som fremkom i november-rapporten var noe helt annet og langt mindre dramatisk enn det som senere har fremkommet som resultat av den nye

basiskalkylen og den nye usikkerhetsanalysen, som ble ferdigstilt i begynnelsen av februar.

Tidligere direktør i Stortinget har som kjent tatt konsekvensen av at hun ikke informerte presidentskapet tidligere om den utviklingen som er beskrevet i november-rapporten. Informasjon om den kritiske situasjonen beskrevet i november-rapporten tilkom ikke presidentskapet før rapporten ble fremlagt i presidentskapets møte 1. februar 2018.

Det er skapt et inntrykk av at presidentskapet ikke har hatt kontakt med direktøren om byggeprosjektet i perioden fra 19. desember til 1. februar. Det medfører ikke riktighet. Blant annet var oppfølging av Riksrevisjonens rapport om byggeprosjektene hovedtema på et heldags presidentskapsseminar 15. januar 2018.

Presidentskapet har selvfølgelig forventet at kritisk informasjon om byggeprosjektet ble formidlet til oss, også mellom møter hvor prosjektets månedsrapporter ble

behandlet. Her burde det selvfølgelig vært gjort. Det gjelder selv om det var en felles oppfatning hos presidentskapet og direktøren om at en grundig behandling av økonomien i prosjektet måtte skje på grunnlag av resultatene fra gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen.

Flere har stilt seg undrende til hvorfor presidentskapet ikke aktivt har etterspurt informasjon om kostnadsrammens holdbarhet i denne perioden. Til det er å si at forholdet mellom presidentskap og direktør nødvendigvis må være basert på tillit, og ikke mistillit. I møtet 7. desember 2017 ga presidentskapet klart uttrykk for at kostnadsrammen for prosjektene skulle holdes, og det må da forventes at presidentskapet informeres om forhold som kan tilsi at dette vil vanskeliggjøres.

Det er også viktig med en forståelse av prosjektorganiseringen og forholdet mellom presidentskapet på den ene side og direktøren og prosjektet på den annen side.

Prosjektledelsen rapporterer ikke til Stortingets administrasjon, men til prosjektrådet, som er prosjektorganisasjonens øverste organ. Prosjektrådet har vært ledet av direktøren, og for øvrig bestått av andre ledere fra administrasjonen. I tillegg er det leid inn to eksterne personer med betydelig erfaring fra byggebransjen. Den ene av disse har bakgrunn fra Statsbygg og var prosjektdirektør ved bygging av Operaen. Den andre - som også er direktørens eksterne kvalitetssikrer i prosjektet - har hatt prosjektrådsverv ved flere store og kompliserte offentlige byggeprosjekter. Stortinget har for øvrig også leid inn eksterne og meget erfarne ressurspersoner, fra anerkjente selskaper, i nøkkelposisjoner i den operative prosjektorganisasjonen.

Prosjektrådet er ikke et beslutningsorgan, men et rådgivende organ for direktøren, som også har ledet rådet. Direktøren har således tatt alle overordnede beslutninger i prosjektet. Direktøren har rapportert til

presidentskapet i egenskap av sin stilling som leder av administrasjonen.

Det følger av dette at presidentskapet må kunne forholde seg til den informasjon som mottas av direktøren, også i den forstand at det er en selvfølge at informasjonen som mottas ikke bare er riktig, men også fullstendig og rettidig. Det ligger i dette at det ikke er naturlig eller hensiktsmessig at presidentskapet omgår direktøren og henvender seg direkte til prosjektet eller til medarbeidere der. Det er også slik at informasjonen fra prosjektet nødvendigvis må bearbeides og vurderes av administrasjonen før den presenteres for presidentskapet.

Prosjektet anvender en rapporteringsform som er typisk for større byggeprosjekter. Statusrapportering til prosjektrådet omhandler blant annet opplysninger om fremdrift, økonomi, risiko og sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.

Stortingets kontraktsparter, dvs. entreprenører og rådgivere, leverer rapporter per hver månedsslutt innen den 10. i påfølgende måned.

Prosjektledelsen og den eksterne kvalitetssikreren utarbeider deretter hver sine månedsrapporter innen ca. den 20. hver måned. Disse gjennomgås av prosjektrådet ca. den 25. hver måned, før de presenteres for presidentskapet normalt tre til ti dager deretter. Av og til kan det gå noe lengre tid av forskjellige årsaker, men det forutsettes selvfølgelig at presidentskapet får kritisk informasjon så raskt som mulig, om nødvendig også utenom de ordinære rapporteringsrutinene.

Med den tette oppfølging presidentskapet har hatt av byggeprosjektet over tid, og særlig siden juni 2017, fremstår det som uforståelig at direktøren ikke straks meddelte presidentskapet den nye informasjonen som fremkom av november-rapporten.

Gjennomgang av basiskalkylen er et svært omfattende arbeid. Basiskalkylen inneholder en mengde poster, og alle skal vurderes og kontrolleres opp mot flere tusen endringsmeldinger. Deretter skal alle poster vurderes separat med hensyn til usikkerhet.

Det som fremkom i november-rapporten, og som ble diskutert på møtet i prosjektrådet den 19. desember, var at kostnadsrammen neppe ville holde. Etter hva jeg senere har fått informasjon om, ble prognosen da vurdert til å ligge et par titalls millioner kroner over kostnadsrammen. Det er alvorlig nok i seg selv, men det er selvfølgelig noe helt annet enn det beløp det nå er tale om.

På møtet den 1. februar fikk presidentskapet forelagt månedsrapportene for november og desember. Det var først da presidentskapet ble kjent med at kostnadsrammen ikke lenger var tilstrekkelig. Den sene behandlingen av rapporten for november skyldtes at direktøren ønsket å gi et samlet bilde med utgangspunkt i rapportene for både

november og desember. Desember-rapporten ble behandlet i møtet i prosjektrådet 26. januar.

Presidentskapet ble i møtet 1. februar informert om at prognosen da lå 55 millioner kroner over kostnadsrammen, og at det i dette ikke var medregnet en eventuell ytterligere økning som følge av ny kalkyle og usikkerhetsanalyse. Presidentskapet besluttet på dette møtet å fremskynde det planlagte møtet med finanskomiteen og de parlamentariske lederne.

På presidentskapsmøtet 8. februar fikk presidentskapet en foreløpig orientering om usikkerhetsanalysen, som da nesten var ferdigstilt. Foreløpige vurderinger fra analysen viste at økonomien lå verre an enn antatt, og det ble besluttet at presidentskapet skulle få en nærmere orientering på møtet 15. februar, etter at prosjektrådet hadde behandlet den nye kalkylen og usikkerhetsanalysen.

I møtet den 15. februar fikk presidentskapet presentert resultatene av nye kalkyler og ny usikkerhetsanalyse. Det

ble da informert om at det var behov for å øke kostnadsrammen med 483 millioner kroner, dvs. til 2,321 milliarder kroner.

Dette var sjokkerende og svært overraskende også for oss i presidentskapet. Jeg har forståelse for at det kan fremstå som underlig, men basert på den omfattende informasjon vi hadde om prosjektet, var det faktisk ikke å vente at prosjektet skulle ta en så brå vending på så kort tid.

Bare mellom 1. og 15. februar endret det bildet som ble presentert for oss seg dramatisk. Det var først da gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen var ferdigstilt, at man fikk oversikt over de økonomiske konsekvensene av den vedvarende usikkerheten i prosjektet.

Hvordan var det mulig? Det er åpenbart at det har vært alvorlige svakheter i rapporteringen. Det er selvfølgelig ikke slik at prosjektet reelt sett plutselig får et

ekstra behov for midler på nesten en halv milliard kroner. Det som ble avdekket i gjennomgangen av kalkylene og usikkerhetsanalysen burde vært oppdaget og rapportert tidligere.

Det fremstår nå som klart at prosjektet ikke i tilstrekkelig grad har avdekket nye kostnadselementer underveis. De rapporterte prognosene har rett og slett vært mangelfulle. I tillegg har reservene blitt disponert løpende uten at det i tilstrekkelig grad samtidig er gjort vurderinger av gjenstående usikkerhet.

Det er byggherrens ansvar å ha kontroll på kostnadene. Det gjelder selv om de underliggende årsakene i stor grad kan tilbakeføres til mangelfulle leveranser fra prosjekteringsfirmaet. Det er vårt ansvar å ta høyde for dette i våre prognoser.

Vi har undervurdert de negative ringvirkningene av Multiconsults leveranser. Usikkerhetsanalysen viste at det fortsatt er stor risiko knyttet til at det fremdeles

er langt flere endringsvarsler enn forventet, noe som medfører mer tillegg til entreprenører. Videre har kostnadene forbundet med tidligere endringsordrer vært for lavt estimert, og dette må tas med som en usikkerhet knyttet til fremtidige endringer. Det er dessuten usikkerhet knyttet til sluttoppgjøret når entreprisene er ferdige.

De desidert største risikoforholdene i prosjektet har vært knyttet til mangler i det prosjekterte materialet og vedvarende forsinkelser i tegningsleveransene. Dette har medført at prosjektet i stor grad har måttet akseptere entreprenørenes krav om tillegg for arbeider som går utover det som er regulert i entreprisekontraktene. Dette har vært knyttet til arbeider som har vært helt nødvendige å gjennomføre for å kunne få et funksjonelt bygg.

Hva består så økningen på 483 millioner kroner av? For å svare på det må jeg først si noe om hvordan kostnadene i et prosjekt som dette beregnes. Vi har her fulgt de

prinsipper som staten for øvrig anvender i slike prosjekter.

Kostnadsberegning av byggeprosjekter følger en standard inndeling, med basiskalkyle, styringsmål og kostnadsramme. *Basiskalkylen* er en beregnet sum av sannsynlig kostnad for alle spesifiserte kostnadselementer, samt uspesifiserte kostnader som man av erfaring vet vil komme.

Styringsmålet er prosjektets forventede kostnad, det vil si basiskalkylen pluss forventede tillegg, for eksempel et forventet antall fremtidige endringer fra entreprenøren.

Styringsmålet omtales gjerne som «P50» fordi den er beregnet på en slik måte at det er 50 prosent sannsynlighet for at prosjektet enten blir dyrere eller billigere enn dette – det er altså det mest sannsynlige scenariet.

Kostnadsrammen angir den totale finansieringen som er satt av for å gjennomføre prosjektet. I kostnadsrammen ligger det i tillegg til styringsmålet en usikkerhetsavsetning, for å oppnå økt sikkerhet for at finansieringen vil være tilstrekkelig. Kostnadsrammen omtales gjerne som «P85» fordi den er beregnet ut fra at det er 85 prosent sannsynlighet for at den endelige kostnaden blir lavere enn kostnadsrammen.

Det er kostnadsrammen for prosjektet som synliggjøres for Stortinget i budsjettproposisjonen, og som danner grunnlag for Stortingets vedtak av prosjektets ramme.

I den nye, beregnede kostnadsrammen utgjør basiskalkylen 2,097 milliarder kroner, som er en økning på 393 millioner kroner fra den vedtatte kostnadsrammen.

Styringsmålet (P50) utgjør 2,237 milliarder kroner, en økning på 460 millioner kroner.

Den nye, beregnede kostnadsrammen utgjør 2,321 milliarder kroner, en økning på 483 millioner kroner fra den vedtatte rammen på 1,838 milliarder.

Den største enkeltposten i økningen fra den vedtatte kostnadsrammen er en økning på 95 millioner kroner i Multiconsults prosjekteringshonorar. Dette tilsvarer økningen i Multiconsults estimat over totale prosjekteringstimer fra medio 2016 - som var grunnlaget for kostnadsrammen på 1,8 milliarder kroner vedtatt høsten 2016 - til i dag. Multiconsult har altså benyttet 95 millioner kroner mer på eget arbeid enn hva de selv trodde var nødvendig for mindre enn to år siden.

Andre store poster er økning i kostnader til for eksempel bærekonstruksjoner i betong og stål, bygningsmessig innredning, elektriske anlegg, tømmerarbeider og mengdejusteringer.

I tillegg til dette bidrar den gjenstående usikkerheten i prosjektet vesentlig til beløpet på 483 millioner kroner.

Som jeg har vært inne på, skulle gjenstående usikkerhet normalt avtatt til det minimale så sent i prosjektet. Men med de mange usikkerhetsfaktorene knyttet til mangelfull prosjektering, mangelfullt entreprisgrunnlag osv., har man ikke fått denne effekten i dette prosjektet.

Jeg vil til slutt si noe om den videre behandlingen av de budsjettmessige sidene av saken i Stortinget, og om tiltak for å sikre at det ikke kommer noen ytterligere kostnadsøkning.

Presidentskapet vil etter debatten foreslå at denne redegjørelsen oversendes finanskomiteen for behandling der. Dersom Stortinget gir sin tilslutning til dette, vil presidentskapet deretter oversende ytterligere dokumentasjon til finanskomiteen, for å gi den et forsvarlig grunnlag for behandling av saken.

Presidentskapet og administrasjonen vil selvfølgelig også bidra med slik ytterligere informasjon og oppklaringer som komiteen skulle etterspørre.

Jeg vil understreke at vi allerede har iverksatt tiltak og jobber med ytterligere tiltak for å sikre kontroll med kostnadene fremover i prosjektet.

Først vil jeg nevne at administrasjonen allerede har engasjert ekstern kompetanse for å gjennomføre en kvalitetssikring av tallmaterialet som ligger til grunn for ny kostnadsramme. Resultatet av kvalitetssikringen vil bli stilt til disposisjon for finanskomiteen straks den er ferdigstilt.

Arbeidet vil i første omgang bestå av en gjennomgang av prosjektets basiskalkyler og grunnlaget for disse.

Dernest vil det utføres en systematisk gjennomgang av de vurderinger av usikkerhet som ble lagt til grunn i den analysen som ble ferdigstilt i begynnelsen av februar.

For det andre vil jeg nevne at vi - for å unngå ytterligere kostnadsøkninger og for å redusere usikkerheten i prosjektet - vil iverksette nye tiltak

overfor Multiconsult og styrke prosjektorganisasjonen ytterligere.

På grunn av den situasjonen prosjektet har kommet i, kan samlede bokførte utgifter og forpliktelser overstige den vedtatte kostnadsrammen allerede i løpet av de neste to månedene. Dersom det skjer, kan det ikke inngås nye forpliktelser i prosjektet, og det vil da måtte stanses. Dette vil i så fall få store konsekvenser for fremdriften i prosjektet, og påføre Stortinget betydelig økte utgifter i form av forsinkelseskostnader osv. En økning av kostnadsrammen bør derfor være behandlet i Stortinget innen utgangen av april.

Videre vil årets bevilgning til prosjektet på 470 millioner kroner ikke være tilstrekkelig for å utbetale de leverandørkrav som vil komme i løpet av året, dersom prosjektet videreføres etter planen. Denne likviditetsutfordringen er ikke like prekær som investeringsfullmakten, da det vil være tilstrekkelig med midler til utbetalinger i hvert fall frem til tidlig

høst. Etter dette vil det imidlertid være behov også for tilleggsbevilgning for å gjennomføre utbetalinger.

Når det gjelder bevilgningen for 2018, så er det følgelig en mulighet å avvente den til revidert nasjonalbudsjett. Presidentskapet vil derfor foreslå at finanskomiteens behandling på grunnlag av denne redegjørelsen begrenses til den investeringsfullmakten med ny kostnadsramme som det er nødvendig å få på plass innen relativt kort tid. Den nye kostnadsrammen er som nevnt beregnet til 2,321 milliarder kroner, som innebærer en økning på 483 millioner kroner fra den gjeldende kostnadsrammen.

Det foreslås videre at presidentskapet tar ansvar for å melde inn behov for ytterligere bevilgninger på Stortingets budsjett for 2018, i den ordinære prosessen for revidert nasjonalbudsjett. Vedtak om nødvendige, nye bevilgninger kan da være på plass innen sommeren 2018.

Vår primære målsetning nå er å få ferdigstilt byggeprosjektet i henhold til de planer som foreligger.

Fra byggeplassen rapporteres det om god fremdrift på de fleste områder, og innen sommeren vil underetasjen og de neste fem etasjer være ferdige, med innvendige arbeider.

Planen om overtakelse av Prinsens gate 26 med nytt post- og varemottak høsten 2018 står fast, og det er startet arbeid med planlegging av å ta bygget i bruk tidlig i 2019. Her er det blant annet god dialog med partigruppene for å avklare arealdisponering i det nye bygget.

Innkjøringstunnelen skal etter planen være ferdig til slutten av november, og vil bli tatt i bruk i første del av 2019 etter en omlegging av infrastruktur i Rådhusgaten.

Når byggeprosjektene er ferdige, vil vi få et moderne og funksjonelt bygg i Prinsens gate 26 med betydelig økt kapasitet og økt sikkerhet for Stortingets virke. Videre vil vi få trygg og effektiv levering og distribusjon av varer, adskilt fra persontrafikk til stortingsgarasjen. Vi får dessuten en alternativ evakueringsvei som samtidig

ivaretar bymiljø og trafikale forhold, og en løsning som ivaretar Stortingets behov for adgangskontroll.

Det vil i det videre arbeidet bli lagt ytterligere vekt på å redusere usikkerhet i prosjektets prognoser og å sikre at styringsinformasjon gir en forutsigbarhet for Stortinget. De tiltak som jeg her har nevnt vil bidra til det. Presidentskapet vil også sørge for at det ukentlig rapporteres om hendelser av betydning for prosjektets kostnadsramme, og vi vil iverksette ytterligere tiltak i den grad det viser seg nødvendig.

Slik Stortinget har bedt om, vil vi gjennomføre en omfattende evaluering av prosjektet etter ferdigstillelse. Den evalueringen vil selvfølgelig inkludere en grundig gjennomgang av omstendighetene knyttet til denne siste kostnadsøkningen.